

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ БІЗНЕСУ НА ПРИНЦИПАХ ESG

Увага міжнародної інвестиційної спільноти до проблем сталого розвитку і ESG-стратегії (environmental, social, governance) у контексті оцінювання компаній під час прийняття управлінських та інвестиційних рішень, а також з метою визначення ефективних рекомендацій для формування стратегій бізнесу останнім часом набуває все більшої актуальності. Адже дедалі очевиднішим стає вплив ESG-факторів не тільки на репутацію, а і на фінансові результати компаній.

Теоретичні аспекти ESG як актуальної стратегії сталого розвитку бізнесу, як засобу підвищення його стійкості, конкурентоспроможності та інвестиційної привабливості досліджували вітчизняні і зарубіжні вчені, зокрема, А.Б.Камінський [1], П.Матос [2], М.В.Негрей, М.В.Пшенична [3], А. Федчун та ін.

На практиці для дослідження проблем сталого розвитку використовують концепції, що дозволяють зробити оцінку рівня сталості компаній: сталого розвитку, корпоративної соціальної відповідальності (КСВ) та ESG. Слід зазначити, що хоча всі вони мають багато спільного і інвестори застосовують їх при прийнятті рішень, саме інтегрована ESG-стратегія, яка складається із екологічних, соціальних та управлінських компонентів, допомагає компаніям визначити цілі та кількісно виміряти вплив цих чинників на соціально-економічні результати їхньої діяльності (табл. 1).

Концепції сталого розвитку, КСВ, ESG

Таблиця 1

Стійкість (sustainability)	Корпоративна соціальна відповідальність	ESG
<ul style="list-style-type: none"> - заходи компаній, спрямовані на збереження майбутнього прийдешніх поколінь, зважаючи на цінності компанії сьогодні; - заходи компанії у екологічній, соціальній та управлінській стійкості та КСВ; - охоплює ініціативи пов'язані з виконанням 17 ЦСР. 	<ul style="list-style-type: none"> - концепція управління, завдяки якій компанії інтегрують соціальні та екологічні питання в операційну модель і взаємодіють зі своїми стейхолдерами; - КСВ входить у ESG-критерії, але не тотожна їм. 	<ul style="list-style-type: none"> - включає всі складові бізнес-середовища і три напрямки стратегії сталого розвитку компанії: <i>екологічну, соціальну та управлінську стійкість</i>; - має вирішальне значення при прийнятті управлінських рішень.

Джерело: складено автором за [1],[2]

Ідея запровадження ESG - стандартів передбачає, що бізнес досягає вищих результатів, якщо враховує у своїй діяльності інтереси усіх стейкхолдерів: інвесторів, працівників, клієнтів, постачальників, суспільства в цілому.

Дослідження, проведене Edelman Trust Institute у 28 країнах у 2022 році, показало, що бізнес має найвищий рівень суспільної довіри – 62% (громадські організації – 59%, уряд – 50%, медіа – 50%). «Респонденти хочуть, щоб бізнес відігравав більшу роль у боротьбі зі зміною клімату, економічною нерівністю, перекваліфікацією робочої сили та расовою несправедливістю. Майже 60% споживачів купують бренди на основі цінностей, а майже дві третини працівників запитують компанії займати публічну позицію щодо проблем. Бізнес є єдиною інституцією, яка є компетентною і етичною»[4].

Варто зазначити, що великі очікування призводять і до підвищеного ризику для бізнесу. Дотримання у своїй діяльності принципів ESG є частиною стратегій управління ризиками, які компаніям слід контролювати, щоб пом'якшити фінансові ризики і підвищити стійкість бізнесу. Для інвесторів отримання звітів щодо сталого розвитку компанії є важливою інформацією для розуміння впливу аспектів сталого розвитку на ефективність бізнесу, ризики та довгострокові

перспективи зростання. Якщо раніше ESG - підходи вважалися модним трендом і стосувалися переважно іміджу компанії, то сьогодні вони перетворилися на необхідність, без якої бізнес не може повноцінно існувати. Так, на початку 2000-х років у США налічувалося лише 20 компаній із ESG-рейтингом, до 2020 року їхня кількість зростає майже до 800, а до 2025 року половина усіх професійно керованих інвестицій у будувати активами, підпорядкованими ESG [8]. Це означає, що дотримання бізнесом ESG-принципів і розкриття інформації щодо ESG-показників стає важливим чинником інвестиційної привабливості бізнесу, отже, безпосередньо впливає на прийняття інвесторами фінансових рішень.

При цьому запит на впровадження цих стандартів існує і у інвесторів, і у власників та керівників бізнесу, і у суспільства та споживачів. Сьогодні 99% опитаних інвесторів використовують розкриття ESG компанії як частину свого інвестиційного рішення, майже половина керівників бізнесу в Україні та дві третини керівників у світі бачать зростання запиту з боку зацікавлених сторін щодо впровадження у бізнес-стратегію принципів ESG. Серед організацій з високим рівнем зростання 14% керівників в Україні і 52% у світі вважають, що їхні програми ESG покращують фінансові результати, серед усіх опитаних українських керівників такої думки дотримуються 20%, у світі – 37% керівників [5].

У 2020 році компанія EY провела опитування серед інституційних інвесторів, яке показало, що 98% опитаних заявили про наміри відстежувати ESG-рейтинг компаній, які розглядаються для інвестування [6]. При цьому інвестори визначили основні проблеми, на вирішенні яких компанії повинні концентрувати свої зусилля (рис.1)

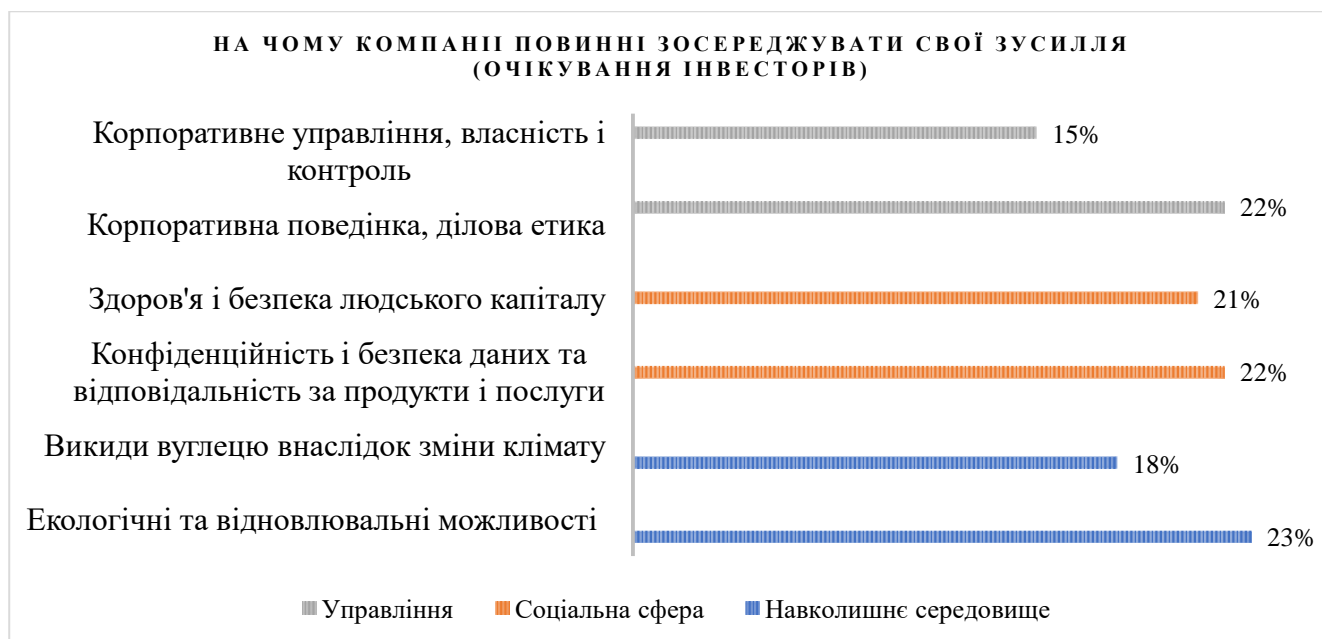

Рис.1. Проблеми ESG- стратегії, на яких компанії повинні зосереджувати свої зусилля.
Джерело: побудовано автором на основі [6]

Як зазначається у дослідженні Thomson Reuters, компанії все більше усвідомлюють необхідність створювати стійкі моделі, а 71% керівників і функціональних керівників очікують зростаючого значення ESG для корпоративної ефективності [7]. Разом з тим важливо зазначити, що існують проблеми з розрізненістю ESG-інформації через відсутність стандартизації нефінансової звітності компаній, що викликає у інвесторів сумніви, чи кошти, спрямовані ними на екологічні інвестиційні продукти, насправді йдуть компаніям, які притримуються принципів сталого розвитку. Тому інвестори все частіше використовують рейтингові агентства ESG, які надають зіставну між компаніями інформацію про показники управління ESG (існує біля 2000 окремих індикаторів звітності ESG і 600 рейтингів), а процес пошуку уніфікованих показників нефінансової звітності продовжується.

Серед українських компаній, які у своїх бізнес-стратегіях притримуються ESG - принципів, слід відзначити агропромисловий холдинг «Астарта -Київ» (у 2020 році зайняв третє місце серед 89 аграрних компаній світу, оцінених рейтинговим агентством Sustainalytics); агрохолдинг КЕРНЕЛ (створив комітет зі сталого розвитку і представляє нефінансову звітність); ТОВ СП «НІБУЛОН» (одним з пріоритетних напрямків своєї діяльності в межах стратегії ESG визначило розмінування українських земельних угідь та морських шляхів); агропромисловий холдинг ПАТ «Миронівський хлібопродукт» та ін.

Повномасштабне вторгнення Росії в Україну ще більше посилило увагу до трьох аспектів сталості ESG. Адже при залученні приватного капіталу для повоєнного відновлення необхідно враховувати, що світовий фінансовий ринок вже активно запроваджує ESG - принципи до своїх бізнес-процесів, а європейські стандарти МСФО про звітування вимагають розкривати результати програм сталого розвитку та ESG. Крім того, бізнес повинен бути залучений до вирішення таких проблем, як інклюзивність, гендерна рівність, реагувати на кліматичні зміни, брати на себе відповідальність за умови життя працівників, відшкодування екологічних наслідків війни тощо. Вирішення цих задач потребує ефективного керування внутрішніми процесами та контролюми ризиків.

Компанії, враховуючи у своїх стратегіях такі чинники як: використання штучного інтелекту для збору даних та аналізу; цифрових технологій; удосконалення глобальних правил, зможуть перетворити ESG із зобов'язання на інструмент прийняття ефективних рішень, залучення інвестицій і фінансового зростання.

Література

1. Камінський А. Б., Негрей М. В., Федчун А. ЕФЕКТ ESG-SCORE в оцінці ризику прямих та портфельних інвестицій: докази з ринків ЦСЄ. Вісник Харківського національного університету імені В.Н.Каразіна, Випуск 15, Серія «Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм», №15, 2022 р. - С. 38-44.
2. Педро Матос. ESG принципи та відповідальне інституційне інвестування у світі: Критичний огляд досліджень; пер. з англ.. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2020.
3. Пшенична М. В. Вплив повномасштабної російсько-української війни на практику імплементації ESG-підходів вітчизняними підприємствами. Економіка і суспільство, випуск №46, 2022 р.
4. Доповідь «Edelman Trust Barometer 2023». – Режим доступу: <https://www.edelman.com/trust/2023/trust-barometer>
5. Індекс сталого розвитку 2022. - Режим доступу: <https://eba.com.ua/wp-content/uploads/2023/01/Sustainability-Index-2022-short-version-for-December-29.pdf>
6. Опитування ЕУ за 2022 рік: як звітність може подолати розрив довіри до ESG? - Режим доступу: https://www.ey.com/en_ua/climate-change-sustainability-services/how-can-better-sustainability-reporting-mobilize-companies-and-capital
7. Стан корпоративної ESG у 2023 році: як компанії використовують ESG для стійкості та зростання. - Режим доступу: <https://www.thomsonreuters.com/en-us/posts/esg/state-of-corporate-esg-report-2023/>
8. Що таке ESG-принципи і чому компаніям важливо їх дотримуватися <https://fintechinsider.com.ua/shho-take-esg-prynczypy-i-chomu-kompaniyam-vazhlyvo-yih-dotrymuvatysya/>